

2025

POLITICAL SCIENCE

Paper : POL0400104

(Understanding International Relations)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. Choose the correct answer : $1 \times 8 = 8$

শুন্দি উত্তরটো বাছি উলিওৱা :

(a) Which of the following best describes the core assumption of Realism in International Relations (IR)?

তলত উল্লিখিত কোনটো উক্তিয়ে আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কত
বাস্তুবাদৰ মূল ধাৰণাক ব্যাখ্যা কৰে ?

(i) States act primarily to promote global cooperation and economic interdependence.

বাণ্টুই মূলতঃ আন্তঃবাণ্টীয় সহযোগিতা আৰু
পাৰম্পৰিক অৰ্থনৈতিক নিৰ্ভৰশীলতা প্ৰসাৰৰ বাবে
কাম কৰে ।

(ii) International institutions are the main actors in world politics.
 আন্তর্জাতিক অনুষ্ঠানসমূহ বিশ্বাজনীতিক মূল কর্তা ।

(iii) States are rational actors that seek power and security in an anarchic international system.
 ৰাষ্ট্ৰসমূহ যুক্তিবাদী কর্তা যিয়ে নৈবাজিক আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ব্যৱহাৰত নিজৰ ক্ষমতা আৰু সুৰক্ষা সুনিৰ্ণিত কৰিব বিচাৰে ।

(iv) Non-state actors are more influential than States in global affairs.
 গোলকীয় পৰিষট্টনাত অ-ৰাষ্ট্ৰীয় কৰ্তাসমূহ ৰাষ্ট্ৰবিলাকতকৈ অধিক প্ৰভাৱশালী ।

(b) According to Liberalism in IR theory, what is a key factor in promoting peace among nations?
 আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সম্পর্কৰ উদাৰতাবাদী তত্ত্বৰ মতে ৰাষ্ট্ৰবিলাকৰ মাজত শান্তি প্ৰসাৰ কৰাৰ মূল উপায় কি ?

(i) Balance of power
 ক্ষমতাৰ ভাৰসাম্য

(ii) Economic and institutional inter-dependence
 অৰ্থনৈতিক আৰু প্ৰতিষ্ঠানিক পাৰম্পৰিক নিৰ্ভৰশীলতা

(iii) Military superiority
 সামৰিক শ্ৰেষ্ঠতা

(iv) National sovereignty
 ৰাষ্ট্ৰীয় সাৰ্বভৌমত্ব

(3)

(c) According to Marxist theory in IR, global inequality is primarily a result of
আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কের মার্ক্সবাদী তত্ত্বমতে গোলকীয় বৈষম্য
মূলতঃ নিম্নোক্ত কোনটো কারকৰ ফলশ্রুতি ?

(i) military conflicts between powerful States
শক্তিশালী বাণ্টসমূহের মাজের সামরিক সংঘর্ষ

(ii) the anarchic nature of the international system
আন্তঃবাণ্টীয় ব্যবস্থার নৈবাজিক প্রকৃতি

(iii) the capitalist mode of production and exploitation of the Global South
পুঁজিবাদী উৎপাদন ব্যবস্থা আৰু গোলকীয় দক্ষিণৰ
শোষণ

(iv) ineffective diplomacy and international law
অকার্যক্ষম কৃটনীতি আৰু আন্তর্জাতিক আইন

(d) Which of the following is an example of a feminist critique in IR?

তলত উল্লিখিত কোনটো আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কের নাবীবাদী
সমালোচনাৰ এটা উদাহৰণ হয় ?

(i) The focus on economic structures over political ideology
বাজনৈতিক মতবাদতকৈ অথনৈতিক গাঁথনিৰ
ওপৰত অধিক গুৰুত্ব

(ii) The marginalization of women's voices in conflict and peacebuilding
 সংঘর্ষ আৰু শান্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ সময়ত নাৰীসকলৰ
 মতামতৰ প্ৰতি অৱহেলা

(iii) The inefficiency of international institutions
 আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় অনুষ্ঠানসমূহৰ অকাৰ্যক্ষমতা

(iv) The overemphasis on global trade relations
 গোলকীয় বাণিজ্যিক সম্পর্কৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব

(e) Which of the following policies introduced by Mikhail Gorbachev contributed to the end of the Cold War?
 মিখাইল গৰ্বাচেভে প্ৰৱৰ্তন কৰা নিম্নোক্ত কোনটো নীতিয়ে
 শীতল যুদ্ধৰ অৱসানৰ ক্ষেত্ৰত অৰিহণা যোগাইছিল ?

(i) Truman Doctrine

ট্ৰুমান ডক্ট্ৰিন

(ii) Marshall Plan

মাৰ্শেল প্লেন

(iii) Glasnost and Perestroika

গ্লাছনষ্ট আৰু পেৰেষ্ট্ৰোইকা

(iv) Iron Curtain

আইৰণ কাৰ্টেইন

(f) What is the primary purpose of the International Monetary Fund (IMF)?
 আন্তঃবাণীয় মুদ্রানিধি (IMF) বৃহৎ আন্তঃগাঁথনিমূলক প্রকল্পলৈ অনুদান আগবঢ়োৱা

(i) To fund large-scale infrastructure projects in developing countries
 উন্নয়নশীল বাণী বৃহৎ আন্তঃগাঁথনিমূলক প্রকল্পলৈ অনুদান আগবঢ়োৱা

(ii) To promote free trade by reducing tariffs and trade barriers
 বাণিজ্যিক শুল্ক আৰু প্ৰতিবন্ধকতা হ্ৰাস কৰি মুক্ত বাণিজ্যৰ প্ৰসাৰ কৰা

(iii) To provide short-term financial assistance to countries facing balance of payments problems
 দেশসমূহক পৰিশোধৰ ভাৰসাম্য সমস্যাৰ সমাধানৰ বাবে হ্ৰস্বম্যাদী অৰ্থনৈতিক সাহায্য প্ৰদান কৰা

(iv) To enforce international environmental standards
 আন্তৰ্জাতিক পাৰিবেশিক মানদণ্ড বলৱৎ কৰা

(g) Which International Agreement is best known for addressing climate change through legally binding commitments to reduce greenhouse gas emissions?
 আইনগতভাৱে বাধ্যতামূলক দায়বন্ধতাৰ দ্বাৰা সেউজগৃহ গেছ নিৰ্গমন হ্ৰাস কৰি জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ সমস্যা সমাধান কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নিম্নোক্ত কোনখন আন্তৰ্জাতিক চুক্তি আটাইতকৈ বেছি জনাজাত ?

(i) Paris Agreement (2015)
 পেৰিচ চুক্তি (২০১৫)

(ii) Montreal Protocol (1987)

মণ্ট্রিল প্রট'কল (১৯৮৭)

(iii) Kyoto Protocol (1997)

কিয়োট' প্রট'কল (১৯৯৭)

(iv) Stockholm Declaration (1972)

ষষ্ঠকহ'ম ঘোষণাপত্র (১৯৭২)

(h) Which IR theory tends to view international terrorism as a threat to State sovereignty and national security, justifying strong military responses?

নিম্নোক্ত কোনটো আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কৰ তত্ত্বই আন্তঃবাণ্টীয় সন্ত্রাসবাদক বাণ্টীয় সার্বভৌমত্ব আৰু জাতীয় নিৰাপত্তাৰ প্রতি ভাবুকি হিচাপে গণ্য কৰি তাৰ সামৰিক প্রত্যুত্তৰক ন্যায্যতা প্ৰদান কৰে ?

(i) Liberalism

উদারতাবাদ

(ii) Constructivism

সংগঠনবাদ

(iii) Realism

বাস্তৱবাদ

(iv) Marxism

মার্ক্সবাদ

2. Answer any six of the following questions :

2×6=12

নিম্নোক্ত প্রশ্নসমূহৰ যি কোনো ছয়টাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Write two functions of the World Bank.

বিশ্ববেংকৰ দুটা কাৰ্যৰ বিষয়ে লিখা ।

(b) Name two books written by Hans Morgenthau.

হেন্স মৰগেনথ'য়ে প্ৰণয়ন কৰা দুখন গ্ৰন্থৰ নাম লিখা ।

(c) Mention two factors that led to the Second World War.

দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ সূচনা কৰা দুটা কাৰক উল্লেখ কৰা ।

(d) What is the full form of START and SALT?

START আৰু SALT ৰ সম্পূৰ্ণ ৰূপটো কি ?

(e) Mention two features of the Rio Earth Summit.

বিঅ' ধৰিত্ৰী সমিলনৰ দুটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা ।

(f) Write two causes of 'Cuban Missile Crisis'.

'কিউবান মিছাইল সংকট'ৰ দুটা কাৰণ উল্লেখ কৰা ।

(g) Mention any two theorists who have contributed to the feminist approach to understanding of International Relations.
 আন্তঃবাণীয় সম্পর্কের নারীবাদী দৃষ্টিভঙ্গীর বিকাশের ক্ষেত্রে অবিহণ আগবঢ়োৱা যি কোনো দুজন তাত্ত্বিকৰ নাম উল্লেখ কৰা।

(h) Mention any two factors leading to the First World War.
 প্রথম বিশ্বযুদ্ধ সূচনা কৰা যি কোনো দুটা কাৰণ উল্লেখ কৰা।

(i) Identify any two causes of the Cold War.
 শীতল যুদ্ধৰ যি কোনো দুটা কাৰণ চিহ্নিত কৰা।

(j) Discuss two features of Neo-liberalism.
 নব্য-উদাবতাবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰ দুটা বৈশিষ্ট্য আলোচনা কৰা।

3. Answer any *four* of the following questions :

নিম্নোক্ত প্রশ্নসমূহৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

5×4=20

(a) What are the main assumptions of Realism in International Relations?
 আন্তঃবাণীয় সম্পর্কৰ বাস্তৱবাদী তত্ত্বৰ মূল অভিধাৰণাসমূহ কি কি?

(b) How does Liberalism view the role of international institutions in global politics?
 উদাবতাবাদী দৃষ্টিভঙ্গীয়ে গোলকীয় বাজনীতিত আন্তর্জাতিক অনুষ্ঠানসমূহৰ ভূমিকাক কিদৰে ব্যাখ্যা কৰে?

(c) Discuss the importance of NAM during the Cold War.

শীতল যুদ্ধের সময়ত গোষ্ঠী নিরপেক্ষ আন্দোলনের প্রকৃত্বের বিষয়ে আলোচনা করা।

(d) What are the primary functions of the International Monetary Fund (IMF)?

আন্তঃবাণীয় মুদ্রানিধি (IMF) ব মূল কার্যসমূহ কি কি?

(e) Discuss how human security is different from traditional national security.

মানবীয় সুরক্ষার ধারণাটো প্রম্পৰাগত জাতীয় সুরক্ষার ধারণার পৰা কিদৰে পৃথক?

(f) What is the primary purpose of the G20?

G20 ব মুখ্য উদ্দেশ্য কি?

(g) What role do international organizations, like the UNHCR, play in managing migration?

প্রজন্ম ব্যৱহাৰ ক্ষেত্ৰত অনুষ্ঠানসমূহে কি ধৰণৰ ভূমিকা পালন কৰে?

(h) What is the difference between domestic terrorism and international terrorism?

আভন্তৰীণ সন্ত্রাসবাদ আৰু আন্তঃবাণীয় সন্ত্রাসবাদৰ মাজৰ পাৰ্থক্য কি?

4. Answer any *two* of the following questions :

নিম্নোক্ত প্রশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা :

$10 \times 2 = 20$

(a) Compare and contrast Realism and Liberalism in International Relations. Discuss their key assumptions about human nature, the international system and the role of States and international institutions in shaping global politics.

আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কত বাস্তৱবাদ আৰু উদাবতাবাদৰ মাজত তুলনা আৰু পার্থক্য বিচাৰ কৰা। এই দুই পৰম্পৰাই মানৱ প্ৰকৃতি, আন্তঃবাণ্টীয় ব্যৱহাৰ আৰু বাণ্টৰ লগতে আন্তঃবাণ্টীয় অনুষ্ঠানসমূহে গোলকীয় বাজনীতিৰ গতি নিৰ্ধাৰণত পালন কৰা ভূমিকা সম্বন্ধে পোষণ কৰা মূল অভিধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

(b) Discuss the Marxist approach to International Relations. How does this theory explain global inequality and the dynamics of power between the Global North and Global South? Critically evaluate its relevance in the post-Cold War world.

আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কৰ প্ৰতি মাৰ্ক্সিবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। এই দৃষ্টিভঙ্গীয়ে কি ধৰণেৰে গোলকীয় অসমতা আৰু গোলকীয় উত্তৰ আৰু গোলকীয় দক্ষিণৰ ক্ষমতাৰ গতি-প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰে? এই দৃষ্টিভঙ্গীৰ শীতল যুদ্ধোত্তৰ বিশ্বত প্ৰাসংগিকতা সম্পর্কে সমালোচনামূলক মূল্যায়ন আগবঢ়োৱা।

(c) How does feminist approach in International Relations challenge traditional theories? Discuss the ways in which feminist scholars address issues such as gender, power and representation in global politics, and the implications for policy and diplomacy.

আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কের প্রতি নারীবাদী দৃষ্টিভঙ্গীয়ে কি ধরণের পরম্পরাগত তত্ত্বসমূহক প্রত্যাহান জনায়? নারীবাদী চিন্তাবিদসকলে কি ধরণের লিংগ, ক্ষমতা আৰু আন্তঃবাণ্টীয় ৰাজনীতিত প্রতিনিধিত্ব আদি বিষয়ৰ লগতে তাৰ নীতি আৰু কৃটনীতিৰ ক্ষেত্ৰত থকা প্ৰভাৱৰ সম্বন্ধে আলোচনা কৰে ?

(d) Analyze the impact of globalization on regional economic integration. How have organizations like the European Union (EU) and the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) contributed to both regional cooperation and competition in the global economy?

ক্ষেত্ৰীয় অৰ্থনৈতিক একত্ৰীকৰণৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্বায়নৰ ভূমিকা বিশ্লেষণ কৰা। ইউৰোপিয়ান ইউনিয়ন (EU) আৰু এছ'চিয়েছন অৰ ছাউথইষ্ট এছিয়ান নেছনছ (ASEAN)ৰ দৰে সংস্থাসমূহে কি ধৰণেৰ ক্ষেত্ৰীয় সহযোগিতা আৰু গোলকীয় অৰ্থনৈতিক প্ৰতিযোগিতাৰ ক্ষেত্ৰত অৱদান আগবঢ়ায় ?

(e) Evaluate the effectiveness of the G20 and BRICS in fostering global economic stability and addressing pressing global issues such as trade imbalances, climate change and financial crises. Which of these groups has been more successful in implementing meaningful change?

গোলকীয় অর্থনৈতিক স্থিরতাৰ বিকাশ আৰু বাণিজ্যিক অসন্তুলন, জলবায়ু পৰিৱৰ্তন আৰু বিত্তীয় সংকট নিৰাময়ৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ গোলকীয় অর্থনৈতিক স্থিরতাৰ বিকাশ আৰু বাণিজ্যিক অসন্তুলন, জলবায়ু পৰিৱৰ্তন আৰু বিত্তীয় সংকট নিৰাময়ৰ ক্ষেত্ৰত G20 আৰু BRICS ৰ কাৰ্যদক্ষতাৰ মূল্যায়ন কৰা । এই দুয়োটাৰ ভিতৰত কোনটো বাট্টগোটে অৰ্থবহু পৰিৱৰ্তন কৰায়ৰ ক্ষেত্ৰত অধিক সফল ?

★ ★ ★